

ПРОФІЛІЗАЦІЯ ВИКЛАДАННЯ ФАРМАКОЛОГІЇ НА СТОМАТОЛОГІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ

Т.О. Дев'яткіна, Е.Г. Коваленко, ОМ. Важнича, С.Ю. Бурдейна,
Я.А. Цветкова, Р.В. Луценко, В.М. Христюк

Профілізація навчання необхідна для професійної підготовки майбутнього лікаря-стоматолога. Головні напрямки профілізації фармакології на стоматологічному факультеті представлені у навчальній програмі, а також у робочих планах лекцій і лабораторних занять, які складаються з урахуванням особливостей висвітлення розділів, які більш необхідні для лікаря-стоматолога: лікарські засоби, що впливають на обмін у кістках і твердих тканинах зуба; на слизову оболонку порожнини рота (дегідратаційні, некротизуючі, дезодоруючі) та ін.

Специфіка викладання дисципліни відображена в навчально-медичній документації для стоматологічного, факультету: в тезах лекцій, у методичних розробках до лабораторних занять для студентів і викладачів, у методичних розробках для самостійної роботи студентів, а також у матеріалах для екзаменів і навчально-дослідної роботи. Наприклад, у завданнях з фармакотерапії студенту пропонується виписати в рецептах: миш'яковисту пасту для девіталізації пульпи, лікарський засіб для зупинки луночкової кровотечі після екстракції зуба; вітамінний засіб для лікування антигулярного стоматиту; засіб для обробки ясенних карманів при пародонтиті і т.п.

Для активізації навчання під час лабораторні» занять використовують стенди «На допомогу анестезіологу», «Місцевоанестезуючі засоби», «Засоби, що впливають на тканинний обмін і використовуються в стоматології», шафи-вітрини з препаратами (наприклад, із засобами, що впливають на тканинний обмін). На лабораторному занятті за темою «Засоби, що впливають на аферентну іннервацію» студенти знайомляться наочно з сучасними місцевими анестетиками і шприцами, що застосовуються у стоматологічних кабінетах.

Першими практичними навичками, якими повинен оволодіти студент на кафедрі, є оформлення рецепту. Сучасну інформацію з цього приводу можна отримати з навчального посібника «Медична рецептура», який видано викладачами кафедри. У посібнику наведені дані про оформлення рецептурних бланків, правила виписування рецептів на різні лікарські форми, які застосовуються в медицині, зокрема в стоматології (зубні порошки, стоматологічні пасти, ін.). У посібнику запропонована велика кількість завдань для самостійної роботи з кожного розділу загальної рецептури окремо для студентів медичного і стоматологічного факультетів. Постійно, протягом року, виконання письмових завдань з рецептури і фармакотерапії на лабораторних і підсумкових заняттях сприяють закріпленню навичок з медичної рецептури.

Кафедрою видані методичні вказівки для аудиторної та позааудиторної роботи студентів стоматологічного факультету «Нейротропні засоби, які

включають навчальний матеріал, а також завдання різного ступеня складності (тести» завдання з рецептури, ситуаційні задачі). У завданнях першого рівня складності пропонуються тести з визначенням однієї правильної відповіді з п'яти. У завданнях другого рівня складності студентам необхідно порівняти твердження запитань з відповідями, встановити зв'язок між твердженнями і причинно-послідовними розв'язками, для чого необхідно мати глибокі теоретичні знання з фармакології і суміжних дисциплін. Такі форми навчання і контролю знань сприяють розвитку клінічного мислення і готують до складання ліцензійного іспиту «Крок-1».

У розділі «Загальна фармакологія» звертається увага на широке використання місцевого та орального призначення лосів у стоматології, шляхи виведення їх через слизові оболонки порожнини рота, що призводить до стоматологічних захворювань (тетрациклінові стоматити, ртутні гінгівіти, ін.). Необхідність урахувати вихідний стан порожнини рота при призначенні писарських засобів ентерально. Викладання фармакокінетичних особливостей усмоктування препаратів у порожнині рота пов'язане із специфікою будови слизової оболонки та зміною її проникності при захворюваннях кіркової системи, травного тракту, гіпо- та авітамінозах та ін. Розглядаються показання для сублінгвального (нітрогліцерин, ізадрин, ніфедипін) і аплікаційного (тринітролонг, преднізолон-фосфат-натрій) застосування препаратів. Характеризуючи побічні явища, типові для певної групи засобів, виділяються ті, які мають відношення до стоматології (стоматити після антибіотикотерапії, гінгівіти після лікування протиепілептичними засобами, ін.).

При викладанні теми «Наркозні засоби» звертається увага на використання фторотану з закисом азоту лікарем-стоматологом в амбулаторних умовах, хлоретилу – для діагностики життєдіяльності пульпи, на застосування місцевого підсушувального та антисептичного ефектів етилового ефіру, знеболювальної дії хлороформу в суміші з анестетиками на тверді тканини зуба та його порожнини, знеболювання та знезаражування слизових оболонок у комбінації з анестетиками та антисептиками, застосування спирту етилового при невралгії трійчастого нерва.

Розглядаючи групу заспокійливих засобів, звертаємо увагу на значення транквілізаторів в амбулаторній стоматологічній практиці для потенціювання місцевої анестезії та зняття страху перед стоматологічними втручаннями на можливість премедикації нейролептиками, особливо у осіб з лабільною нервовою системою і у хворих з вираженим блювотним рефлексом, підкреслюється значення нейролептанальгезії для хірургічної стоматології.

Вивчаючи знеболювальні засоби, підкреслюємо значення ненаркотичних анальгетиків як засобів, з протизапальними і знеболювальними властивостями, що важливо при лікуванні пульпітів, періодонтитів, після операції видалення зуба – для усунення набряку. Вказується на доцільність спільного призначення цих засобів в транквілізаторами перед стоматологічними втручаннями. Серед наркотичних анальгетиків виділяється кодеїн, який застосовується в суміші з

ацетилсаліциловою кислотою і фенацетином для знеболювання і для пригнічення блювотного рефлексу у стоматологічних хворих.

Характеризуючи засоби, які впливають переважно в ділянці закінчень чутливих нервів, відмічається обмежене проникнення в них водних розчинів, можливість знеболювання твердих тканин зуба шляхом аплікації місцевоанестезуючих препаратів, які розчинені в спирті, хлороформі та інших органічних розчинниках; розглядається можливість знеболювання твердих тканин зуба шляхом втирання паст, які містять солі фтору, стронцію, натрію, калію, у великих концентраціях. Підкреслюється, що засоби з групи в'язучих, обволікаючих і адсорбуючих широко використовуються у стоматології (кора дуба, листя шавлії лікарської, квіти .. ромашки у формі настоїв і відварів) для полоскання при гінгівітах і стоматитах, адсорбуючі засоби – як протизапальні і як основа для зубних порошків, ласт.

У розділі «Засоби, що впливають на обмін у кістковій тканині і-твердих тканинах зуба» розглядається участь солей кальцію, фосфору, фтору, вітаміну Д, паратгормона в обміні речовин і застосування перерахованих засобів у стоматології при порушеннях формування зубів, ураженнях емалі, дентину і т.п.

Приділяється увага протимікробним засобам. Розглядаються кислоти, луги, антисептики, антибіотики для зовнішнього застосування. Концентровані кислоти застосовуються для обробки твердих тканин зуба і припікання слизових оболонок порожнини рота при пародонтиті, гіперплазії ясен; луги – для розширення і дезінфекції каріозних порожнин; паст, які містять фенол, тимол, крезол, йодоформ, формалін, як сильні антисептичні засоби для лікування глибокого карієсу, пульпіту періодонтиту; антисептики групи окислювача, барвників, нітрофуранів, а також антибіотики зовнішнього застосування – для впливу на слизові оболонки порожнини рота. Підкреслюється при цьому, що припікаючі засоби можуть діяти несприятливо на тканини слизової оболонки порожнини рота і пародонта. Тому їх замінюють препаратами ферментної природи (лідаза, трипсин, хімотрипсин), фітонцидами, антибіотиками. Хіміотерапевтичні засоби застосовуються через рот парентерально при інфекційних хворобах, які уражують слизову порожнину рота.

Профілізація викладання знаходить відображення в екзаменаційних білетах, де завдання з рецептури цілеспрямовані. Готуючись до екзамену, студенти користуються списком препаратів за фармакологічними групами, що полегшує підготовку до екзамену і засвоєння лікарських засобів.

Профілізація викладання фармакології на стоматологічному факультеті є обов'язковою. Спеціалізація викладання підвищує інтерес майбутнього лікаря-стоматолога до фармакології і підвищує успішність.